

BLACK

BILDÄCK SÄTTTS ÖVER HUVUDET PÅ EN UNG TAMIL SÅ ATT HAN INTE KAN TA SIG UR. SEDAN HÄLLS BENSIN PÅ DÄCKEN OCH TÄNDS PÅ. JUBLANDE SINGALESISKA LIGISTER TITTAR PÅ NÄR DEN UNGA TAMILLEN BRINER TILL DÖDS. DET ÄR DEN 24 JULI, 1983 – 25 ÅR SEDAN – I COLOMBO, SRI LANKA, OCH MÅNGA FLER TAMILER SKA DE NÄRMSTA DAGARNA GÅ SAMMA ÖDE TILL MÖTES. NÄR MASSAKERN ÄR ÖVER HAR TUSENTALS TAMILER DÖDATS PÅ ÖPPNA GATOR OCH HUNDRATUSENTALS HAR ELLER SKA DE NÄRMSTA ÅREN FLY LANDET FÖR GOTT. MASSAKERN SES SOM STARTSKOTTET PÅ DET LÅNGA OCH BLODIGA KRIGET MELLAN DE TAMILSKA TIGRARNÄR OCH REGERINGEN SOM KRÄVT FLER ÄN 70 000 LIV. HITTILLS.

JULY

Kvällen den 23:e juni, 1983. Mörkret har lagt sig över Jaffna. Det är vindstilla och tyst i stan så när som på ett dovt brummande ljud. Det är ljudet av en militär-konvoj som patrullerar i Jaffna-mörkret. Strålkastarsken lyser starkare och starkare ju närmre ljudet kommer.

Några män har legat i bakhåll i flera timmar och väntat på just denna militärkonvoj. På vägen har de placerat en hemmagjord fjärrstyrd bomb.

De är medlemmar ur LTTE – den allt snabbare växande rebellrörelsen som tagit upp sin kamp för en självständig stat i landets norra och östra delar. De leds av Kittu, en av organisationens starka män.

Militärjeeparna kommer närmre och närmre tills de tillslut passerar LTTE-medlemarna som inväntar rätt ögonblick.

När den första jeepen i konvojen åker över bomben trycker en av LTTE-männen på knappen på fjärrutlösaren. Bomben exploderar och jeepen tippar åt sidan. Två soldater lyckas ta sig ur bilen, skadade.

SAMTIDIGT HOPPAR SOLDATERNA UR de efterföljande jeeparna för att hjälpa de skadade kamraterna.

LTTE-männen springer fram från sina bakhåll. De är beväpnade med k-pistar och handgranater. En officer, 12 soldater och tre LTTE-medlemmar dör.

Händelserna tar bara några minuter, men det är starten av något som ska bli betydligt mer långvarigt. Det som kom att döpas till Black July startade den 23 juli, 1983. Tusentals tamiler skulle de kommande dagarna mördas i något som inte kan kallas för annat än en singalesisk hämndaktion, en masspsykos. Hundratusentals tamiler tvingades fly landet under upplöpp och de flesta av dem har inte återvänt.

Det var också startskottet för kriget mellan LTTE och regeringen. Ett krig som inte slutat än.

EFTER BAKHÅLLET MOT REGERINGSSOLDATERNA varierar uppgifterna om vad som egentligen fick upplöpp att starta. En del uppgifter menar att regeringen med avsikt blundade för vad som hände och ingrep först när omvärlden fick upp ögonen för vad som pågick.

Andra uppgifter hävdar att parlamentet och regeringen försökte mörklägga händelserna i Jaffna, av rädsla för att den singalesdominerade befolkningen skulle hämnas. Något som ändå skulle bli fallet.

Den 24 juli begravdes de dödade soldaterna i sina hembyar. Rykten hade redan börjat cirkulera bland befolkningen om bakhållet i Jaffna. Singalesiska gäng började leta upp, misshandla, våldta och döda oskyldiga tamiler. Mest spred sig denna galenskap, i

Gång med singalesiska ungdomar gick bärsärk på gatorna och plundrade hem, affärer och kontorslokaler innan de tände eld på dem i jakt på tamiler.

-London Daily Telegraph, 26 juli 1983

”Vissa av våldsverkarna var buddistiska munkar.

-Ögonvittnet Patricia Hyndman, Wales

huvudstaden Colombo. En journalist på brittiska tidningen The Guardian skrev den 28 juli 1983:

”Rök från hundratals affärer, kontor, varuhus och hem blåste över Colombo i går. Alla tamilägda butikslokaler eller hus har attackerats av ligister och resultatet av förstörelsen ser ut som London efter en natt med tung beskjutning av Luftwaffe. Den starka lukten av förstörelsen fyller upp näsborrarna och vägen under mina fötter knastrar av sprucket glas när jag tar ett steg. Bilar och lastbilar ligger åt alla möjliga håll över trottoarerna. I Pettah, det gamla köpcentret i hjärtat av staden, ligger rad på rad med sari-butiker, el-affärer, risbutiker, bildelsaffärer i spillror. En regeringstalesman uppskattade i går att ungefär 20 000 butiker och affärer har attackerats.”

FORDON PÅ VÄGARNAS SATTES I BRAND, tamiler jagades, fångades och drogs ur sina bilar för att sedan slås eller hackas ihjäl med knivar och andra vassa föremål. Många dränktes även i bensin och tändes på.

På ett av landets mest övervakade fängelser, Welikada Prison, blundade vakterna för en massaker utförd av singalesiska fångar på 37 tamilska fångar, de flesta fängslade under den så kallade terrorism-lagen som nyligen hade instiftats.

Överlevande tamilska fångar menade att vakterna gett de singalesiska fångarna nycklarna till den tamilska avdelningen. Vakterna påstod att nycklarna stals.

En andra massaker ägde rum på samma fängelse några dagar senare då ytterligare 15 fångar dog. Även dessa var tamiler.

Upploppen drabbade inte bara den tamilska befolkningen. Även singaleser och muslimer i och utanför huvudstaden, som misstänktes för att ha gömt tamiler, utsattes för samma behandling. Och i de norra delarna av landet attackerade tamilska gäng singaleser som bodde i trakten – om än i betydligt mindre grad.

Regeringen utlyste utgångsförbud i Colombo på kvällen den 24:e juli, men polisen kunde inte (eller ville inte?) få kontroll över den singalesiska mobben. Armén kallades in för att hjälpa, men våldet fortsatte ändå och spred sig de nästkommande dagarna till andra delar av landet.

Den 26 juli utlystes utgångsförbud i hela Sri Lanka och mot

kvällen började våldet ebba ut sedan polisen och armén börjat använda allt tuffare åtgärder mot våldsverkarna. De nästkommande dagarna fortsatte sporadiska överfall, men inte lika kraftfull och utbredd som tidigare. Inte förrän den 29 juli, sedan regeringen dödat 15 singalesiska våldsvärkare och utlyst ett dygnslångt utgångsförbud i Colombo, tog våldet slut helt och hållet.

Tamilska politiker anklagade landets styrande parti, UNP, för att inte ha vidtagit fler åtgärder för att förhindra upploppen. Regeringen själva menade att man vid ett tidigt stadie bekämpade upploppsmakarna för att göra den tamilska befolkningen säker.

Redan innan bakhållet och massakern hade det funnits en växande spänning mellan singaleser och tamiler i Sri Lanka. Tamilerna hade alltsedan självständigheten från britterna känt sig diskriminerade av den singalesdominerade regeringen. Det ledde bland annat till att det under 1970-talet bildades militanta tamilska grupper som ville dela upp landet i två stater. Tamilhatet spreds sig bland singaleserna och flera gånger utbröt upplopp.

UPPGIFTER OM VAD SOM STARTADE UPPLOPPEN går isär. Om det var LTTE-attacken mot den militära konvojen i Jaffna som var den utlösande faktorn eller om det hade hänt ändå, senare.

Efter upploppen var ilskan stor bland tamiler, i synnerhet bland dess ungdomar. LTTE ökade sin rekrytering rejält och bara ett par år efter Black July hade deras styrka gått från ett par hundra lojala gerillasoldater till tusentals stridande medlemmar. I slutet av 90-talet och början av 2000-talet ansågs gruppen vara världens mest framgångsrika och bäst organiserade gerilla.

25 år har gått sedan Black July. Det enkla vore att känna hat och bitterhet mot de singalesiska ligisterna och medlidande och sorg med den tamilska befolkningen.

Men det är inte så enkelt. Från båda håll kommer information som känns både rimlig och trovärdig om varför den ”andra sidan” är att skylla.

Frågar du dig runt bland singaleser så är en vanlig uppfattning att tamilerna aldrig varit särskilt diskriminerade, att de alltid behandlats lika av regeringen, men att de som andra minoritetsgrupper fått rätta sig efter majoriteten. Samma människor säger förmod-

Jag är inte orolig över vad Jaffnafolket tänker och tycker... vi kan inte tänka på dem nu, inte om deras liv eller deras åsikter. Ju mer vi sätter tryck på norr, ju gladare blir den singalesiska befolkningen. Jag tror allvarligt talat att de skulle bli glada om vi svälte i hjäl den tamilska befolkningen. - President J.R.Jayawardene, Daily Telegraph, juli 1983

ligen också att detta krig enbart beror på en man – LTTE-ledaren Vellupillai Prabhakaran. Att både tamilerna och singaleserna vill leva fredligt sida vid sida som de gjort förr, men att Prabhakaran nu står i vägen för detta.

Frågar du en tamil om hur han eller hon ser på konflikten så kommer förmodligen alla upplopp sedan självständigheten 1948 med dess kulmen 1983 att vara en vanlig förklaring. Eller att man blivit av med grundläggande rättigheter av den singalesdominerade majoriteten när landet blev självständigt. Men förmodligen kommer även många av tamilerna vara emot kriget och vilja leva i fred vare sig det är i en egen stat eller ej.

KANSKE ÄR DET SÅ ATT PRABHAKARAN OCH hans LTTE inte är ansvariga för att kriget startade – att det var en diskriminering mot tamilerna som var orsaken – men att han nu bär ansvaret för att det fortsätter? Att hans röst inte längre är det tamilska folkets röst?

Men vad händer om LTTE lägger ner sina vapen eller elimineras, som regering svurit att göra innan nästa års slut?

Kommer allt vara frid och fröjd då och både tamiler, muslimer, singaleser och alla andra folkgrupper i landet att leva fredligt sida vid sida?

Eller är risken överhängande att historien upprepas, att kravet på en tvåstatslösning fortsätter? I så fall, vad skulle den regionala stormakten Indien säga om det med tanke på att den indiska delstaten Tamil Nadu ligger vägg i vägg med ett eventuellt Tamil Eelam, som LTTE vill döpa den nya staten till?

Skulle de tillåta det med risk att även Tamil Nadu vill bli självständigt och Indien delas upp ytterligare en gång? Många tror inte det.

Under tiden som lösningen fortfarande ligger i framtiden fortsätter dödstalet stiga i Sri Lanka. Över 70 000 Sri Lankeser – tamiler, singaleser och muslimer – har sedan 1983 mist sina liv i detta långa krig mellan LTTE och regeringen.

Allt exploderade efter den 23 juli 1983 i och med dödandet av regeringsoldater och den efterföljande massakern som kom att döpas till Black July.

John Senewiratne
john.senewiratne@sydasien.se

Intensifierade strider i norra Sri Lanka

Sri Lankas militär har haft den mest framgångsrika perioden någonsin i kriget mot de tamilska tigrarna (LTTE) i landets norra och östra delar.

Det budskapet har vi matats med från officiella regeringskällor sedan i januari.

Men frågan är hur tillförlitliga de uppgifterna är? Både regeringen och tigrarna överdriver oftast motståndarens dödstal samtidigt som man underdriver sina egna.

Men just nu pekar mycket på att regeringens uppgifter stämmer. Det största oppositionspartiet UNP:s starka män – som tidigare varit mycket kritiska till de intensifierade striderna – börjar uttala sig positivt om regeringens offensiv.

– Det är bara att buga och bocka för vad våra soldater gör för tillfället. De gör ett bra jobb, ett fantastiskt jobb, skulle jag vilja säga, sa bland annat oppositionsledamoten Lakshman Senewiratne till AP i mitten av augusti.

På den tamilska LTTE-vänliga nättidningen Tamilnet har det knappt nämnts en rad om kriget på flera veckor, det vill säga under samma period som regeringen tagit mer och mer mark uppe i norr. En ganska konstig nyhetsprioritering kan tyckas av den annars så välunderrättade nyhetsportalen.

Regeringen har svurit på att eliminera LTTE innan nästa års (2009) slut. John Senewiratne